

'Kaaskoppen' moderniseren

Amerikaanse staat Wisconsin biedt meer dan kleine rode boerderijen met grupstallen

Decennialang is Wisconsin als melkproductiestaat koploper van Amerika geweest. De sector gaf haar luxepositie uit handen door weinig in de bedrijven te investeren. Een ronde door Wisconsin toont dat veel veehouders met ondersteuning van de overheid aan een inhaalslag werken.

Wisconsin is bij veel veehouders bekend vanwege de jaarlijks georganiseerde World Dairy Expo; een evenement dat de stad Madison tot het fokkerij-mekka van Amerika maakt. Het beeld van melkveehouderijbedrijven in Wisconsin is bijna tegenovergesteld: voor Amerikaanse begrippen kleinschalige veehouderij waar de koeien in kleine rode schuren op de grup staan. Wisconsin's totale melkproductie in 2001 lag 5 procent lager dan in het jaar 2000. De trots waarmee de inwoners van de staat 'America's Dairyland' op de nummerborden van de auto's voeren dreigt verloren te gaan. De totale productie daalt en melkveehouders hebben lange tijd niet geïnvesteerd in veranderingen zoals de ligboxenstal.

In 2001 produceerde Wisconsin met ruim tien miljard kg melk nog steeds 13,4 procent van de totale Amerikaanse melkplas. Met deze hoeveelheid laat de staat alleen Californië, dat twintig procent van het Amerikaans totaal produceert, voor zich in de rangschikking. Opvallend is het verschil in aantal melkveebedrijven tussen deze twee staten. Wisconsin telde in 2001

nog 19.100 bedrijven, Californië 2500. Het gemiddeld aantal koeien per bedrijf in Wisconsin lag in dat jaar op 68, met een gemiddelde melkproductie van 7794 kg.

Ruim negentig procent van de geproduceerde melk vindt zijn weg in de kaasproductie. Reden voor de inwoners van Wisconsin om zich met trots 'cheeseheads' ('kaaskoppen') te noemen.

De ruim 120 kaasfabrieken en 11 boterfabrieken produceren respectievelijk 26,2 en 26,3 procent van de kaas en boter in Amerika. De benodigde hoeveelheid melk is hoger dan Wisconsin produceert. Door het gebrek aan melk zijn melkveehouders in de mogelijkheid te onderhandelen over de melkprijs. Toch is de invloed van de sterkere onderhandelingspositie betrekkelijk. De Federal Milk Order in Chicago stelt een basismelkprijs vast die geldt voor alle Amerikaanse staten, uitgezonderd Californië, met als doel de veehouders een garantieprijs te bieden. Bovenop die basisprijs heeft iedere zuivelfabriek een eigen premiestelsel waarmee de veehouder een meerprijs voor zijn melk kan krijgen. De meest

Verenigde Staten

gangbare premies zijn de kwaliteitstoeslag, in geval het celgetal bijvoorbeeld onder de 350.000 ligt, en een hogere uitbetaling voor melk met een eiwitgehalte boven de 3,10 procent.

Eiwitproductie stimuleren

'Het gemiddelde eiwitgehalte is te laag om kaas van te kunnen maken', vertelt Jeff Montsma, manager melkaankoop bij de grootste kaasproducent van Wisconsin, Alto Dairy. 'We voegen nu droge melk zonder vet met veel eiwit aan de melk toe. Het is aantrekkelijker om melk te verwerken waar al een hoger percentage eiwit in zit. Daarom kunnen veehouders nu een contract afsluiten waarbij een hoger eiwitgehalte gewaardeerd wordt.' Montsma vertelt dat het een langdurig proces is om de veehouders meer eiwit te laten produceren. 'Ze zijn nog te veel gewend aan het zoveel mogelijk liters in de tank krijgen. Daarom zijn onder andere de Nederlandse emigranten zo interessant voor ons. Die zijn gewend om melk met hogere gehalten te produceren.'

De Mailbox Price (melkprijs inclusief uitbetaalde premies) lag in 2002 voor Wis-

George Crave: 'We willen onze melk een meerwaarde van tien tot vijftien procent geven'

'We willen graag laten zien hoe professioneel we zijn. Geen traditionele kleine rode boerderij die toevallig ook wat kaas maakt.' George Crave heeft duidelijk nagedacht over de manier waarop hij de kaasproducten van eigen bedrijf wil promoten. Op de etiketten staat een afbeelding van het melkveebedrijf waar zijn drie broers Charlie, Tom en Mark de scepter zwaaien.

In 1981 zijn de Crave brothers — zo staan ze bekend — verhuisd naar de huidige locatie in Waterloo-Wisconsin. Hier melken ze 600 koeien met een gemiddelde productie van 13.608 kg melk per jaar. Eind jaren negentig besprak de familie de mogelijkheden om het bedrijf verder uit te breiden. Vooral George voelde dat het tijd werd om een nieuwe uitdaging te vinden. 'Ik ben vanaf 1978 veehouder geweest, het was tijd voor een verandering. Bovendien zijn mijn broers goede werkers. Die hebben mij niet nodig om over hun schouder mee te kijken. Veel veehouders breiden uit in het aantal melkkoeien. Maar op deze plek het bedrijf uitbreiden naar 1500 of 2000 koeien is eigenlijk niet te doen. Bovendien is alles hier op elkaar afgestemd, het aantal vaarzen, de droge koeien en de kalveren. De kosten voor uitbreiding zijn dan in verhouding veel te hoog.' De optie om biologisch te gaan werken is ook kort overwogen, maar dit bleek lastig met een bedrijf van deze omvang. Kaas maken bleek de meest interessante optie die na uitvoerig overleg grootscheeps is aangepakt.

George en Debbie Crave: 'Niet alle consumenten willen weten waar hun product vandaan komt'

Vanaf het veehouderijbedrijf loopt een honderd meter lang buizenstelsel onder de grond voor transport van de dagverse melk naar de nieuwe kaasmakerij. Vanaf juni 2002 werken hier twaalf tot vijftien mensen aan drie soorten kaas. Om het voordeel van dagverse melk goed te benutten is Crave gestart met de productie van Mozzarella. De overbodige hoeveelheid room uit dit proces maakte de productie van Mascarpone tot een logische volgende stap. Dit jaar is de Franse kaas-soort Les Frères (de broers) aan de productenlijn toegevoegd. Deze kaas is in samenwerking met de universiteit van Wisconsin-Madison ontwikkeld als specialiteit van de Crave brothers.

Bij volledige benutting van de fabriekscapaciteit kan 22.680 kg melk per dag verwerkt worden. Dit komt overeen met de huidige productie van

de veestapel, maar het voorlopige streven is om in ieder geval vijftig procent van de melkproductie tot kaas te verwerken. 'Met die hoeveelheid willen we een meerwaarde van tien tot vijftien procent aan onze melk geven', vertelt Crave. Door de melk tot kaas te verwerken is het verhogen van het eiwitgehalte in de melk interessanter. Jerseys zijn volgens Crave geen optie: 'Het totaal aantal liters vermindert dan, waardoor je met Jerseys maar 317 kg eiwit per jaar haalt terwijl we nu op 454 kg zitten. Misschien dat we een deel van de veestapel kruisen met Brown Swiss. Maar niet alle koeien, daar is onze veestapel te goed voor.'

Voordat de familie met de kaasfabriek begon heeft ze zich in binnen- en buitenland uitgebreid georiënteerd. Al snel realiseerden ze zich dat de marketing rond het product nog ingewikkelder is dan het productieproces. Vooral George's vrouw Debbie was zich hier tijdig van bewust door haar marketingervaring bij het ministerie van Landbouw en bij Wisconsin Milk Marketing Board. Debbie Crave: 'We wilden voornamelijk in deze streek onze producten verkopen. Volgens veel mensen een verstandige zet, maar niet alle consumenten hechten er waarde aan om te weten waar hun product vandaan komt. Dat willen de bladen je graag laten geloven. De praktijk werkt anders. We moeten hard werken om onze producten af te zetten en het vertrouwen van de afnemers te winnen.'

aantal koeien	≤50	51-75	76-100	101-150	151-250	>250
gemiddeld aantal koeien per bedrijf	42	63	88	122	192	454
kg melk per koe	8153	8841	9078	9182	9699	10162
hectaren per koe	1,9	2,1	1,9	1,9	1,3	0,9
aangekocht voer	3,88	4,00	3,92	4,16	4,86	5,52
dierenartskosten	0,74	0,78	0,78	0,70	0,80	0,86
overige kosten	0,78	0,92	0,90	1,00	1,54	2,00
waardevermindering veestapel	0,36	0,34	0,52	0,44	0,92	0,70
totale basiskosten	15,14	15,38	15,64	15,56	15,78	16,36

Tabel 1 – Productiekosten (in euro's) per honderd kilogram melk 2002

aantal koeien	huisvesting	voeding en opslag	melk- en mestverwerking	mestverwerking	geen
1-29	6	12	6	8	77
30-49	16	18	12	11	63
50-99	33	31	23	22	45
100-199	38	38	21	32	41
200-499	57	53	29	55	24
500->	73	64	40	64	17

Tabel 2 – Verwachte investeringen mei 2002 tot mei 2007 (%)

consin gemiddeld op 24,04 euro per honderd kg melk. Dit is 0,22 eurocent per honderd kg melk hoger dan het Amerikaans gemiddelde. In 2001 lag de gemiddelde melkprijs in Amerika bijna 6 euro per honderd kg melk hoger. 'Sinds 11 september 2001 zijn de prijzen door de verslechtering van de economie gekelder', verklaart Montsma. Een studie uitgevoerd aan de universiteit van Wisconsin-Madison toont dat de 581 onderzochte bedrijven een gemiddelde opbrengst van 24,30 euro per 100 kg melk realiseerden. Hiertegenover staat een kostprijs van 26,59 euro per 100 kg melk. In tabel 1 staan enkele resultaten uit deze studie, waarbij het verschil in kosten afhankelijk van bedrijfsomvang is weergegeven. De post aangekocht voer is op het kleinste bedrijf 1,64 euro per honderd kg melk lager dan op het groot-

ste bedrijf. De oorzaak hiervoor is deels te vinden in het grotere aantal hectaren per koe op de kleinere bedrijven, waardoor deze bedrijven een hogere zelfvoorzieningsgraad hebben. Onder overige kosten valt ook de aankoop van het melkstimulerend hormoon BST. Dit kan volgens de onderzoekers het verschil in overige kosten tussen de kleinste en grootste bedrijven verklaren. Grotere bedrijven gebruiken gemiddeld vaker en op een groter gedeelte van de veestapel BST. Het totaal aan basiskosten geeft de kostprijs weer zonder rente, afschrijving en arbeidskosten.

Toekomstmuziek

Shelly Mayer, werkzaam voor PDPW (Professional Dairy Producers of Wisconsin), geeft aan dat er verschillende manieren zijn waarop een bedrijf zich kan ontwikkelen in de toekomst. Volgens Mayer haalt Wisconsin juist zijn kracht uit de diversiteit van de bedrijven; groeien in het aantal melkkoeien is niet voor alle veehouders weggelegd. Het beeld van een kleinschalige melkveehouderij gecombineerd met een hoge gemiddelde leeftijd van melkveeouders in Wisconsin, waardoor weinig ontwikkelingen plaatsvinden, is volgens haar dan ook onjuist. 'Die mythe over de melkveehouderij in Wisconsin zal ik bestrijden tot de laatste snik. Van alle staten in Amerika is

de gemiddelde leeftijd van de veehouders in Wisconsin het laagst.' In 2002 was 37 procent van de melkveeouders jonger dan veertig jaar, 49 procent valt in de categorie veertig tot zestig jaar. Voor de 900 aangesloten bedrijven organiseert het PDPW conferenties met als doel de veehouders actief na te laten denken over hun bedrijfsvoering. Vanuit andere sectoren dan de agrarische vertellen gast sprekers over hoe om te gaan met financiële beslissingen, het managen van personeel en dergelijke. 'De tijd heeft hier niet stilgestaan op de bedrijven. Misschien zijn we vergeten dat naar buiten toe te tonen', zegt Mayer. Ook Tim Griswold, werkzaam voor het ministerie van Handel, bestrijdt dat de melkveehouderij in Wisconsin vergrijsd: 'We hebben hier niet alleen maar kleine rode boerderijen zonder opvolgers. Vooral de goede infrastructuur is een sterk punt van deze staat. Het maakt Wisconsin niet alleen voor de bedrijfsvoering aantrekkelijk, maar ook voor familieleden die niet op het bedrijf werken.'

De overheid treft verschillende maatregelen om modernisering van de melkveehouderij te stimuleren. Eén daarvan is het Dairy 2020 Early Planning Grant Program. Met dit programma kunnen veehouders een adviseur inhuren die een businessplan opstelt voor het bedrijf. Vanaf 1996 hebben 800 bedrijven van deze mogelijkheid gebruikgemaakt. De businessplannen zijn zowel op startende ondernemers als op moderniserende boeren gericht. Evaluatie van 487 bedrijven toont dat het aantal koeien op al deze bedrijven samen 18 maanden na invoering van het bedrijfsplan bijna is verdubbeld van 46.796 koeien naar 89.475. Bedrijven die de veestapel willen uitbreiden kunnen gebruikmaken van het Milk Volume Production Program. Voor aankoop van melkkoeien leent de overheid een bedrag van 454 euro per koe met een

maximum van 90.702 euro, tegen twee procent rente. Wisconsin Agricultural Statistics Service heeft aan veehouders de vraag voorgelegd waar ze de komende vijf jaar in willen investeren, mits de melkprijs van vergelijkbaar niveau blijft als de afgelopen vijf jaar (zie tabel 2). Uit de resultaten kan afgeleid worden dat

de wil om te groeien aanwezig is in Wisconsin en dat veehouders voldoende perspectief zien om in hun bedrijf te investeren. Het aantal bedrijven met meer dan 500 koeien geeft dit ook aan. In 1998 telde Wisconsin 60 bedrijven met meer dan 500 stuks melkvee. In 2001 is dit aantal bijna verdrievoudigd tot 170 bedrijven, 0,9 procent van alle bedrijven in de staat.

Dit brengt Wisconsin op een tweede plaats in de Amerikaanse rangschikking van bedrijven met meer dan 500 melkkoeien. De status van Wisconsin als 'Dairyland' is nog niet helemaal uit handen gegeven.

Christel van Raay

Veehouders met grote bedrijven tevredener dan 'kleine' boeren

Vijf jaar lang zijn er intensieve contacten tussen Wageningen en Washington en de staat Wisconsin. De insteek vanuit Wisconsin was om van de Nederlandse milieu-aanpak in de melkveehouderij te leren. Veelvuldig zijn het proefbedrijf De Marke en het voormalig PR te Lelystad bezocht. Vanuit Nederland is er interesse voor de bedrijfsvergroting die in Wisconsin optreedt, de technologische hoogstandjes en het zuivelbeleid.

Contacten vinden plaats met de ministers van Landbouw en van Milieu, met de Milk Marketing Board, de Farmers Union en de universiteiten van Madison en Platteville. Abele Kuipers van Agro Management Tools, Wageningen UR, Jan Groeneveld, werkzaam voor de Landbouwwaad in Washington, en Siem-Jan Schenk, voorzitter LTO-melkveehouderij, bezochten de staat Wisconsin. In hun reisverslag bespre-

toename in rendement	89
toename in arbeidsefficiëntie	73
betere fysieke omstandigheden	69
gebondenheid aan bedrijf neemt af	61
extra gezinslid kan meedoen in bedrijf	34

Tabel 4 – Redenen voor uitbreiding (%)

ken zij gegevens omtrent bedrijfsuitbreiding en vooral de redenen hiervoor. Deze zijn onderzocht door de universiteit van Wisconsin-Madison. Veehouders met uitdijende bedrijven met een minimale groei van veertig procent zijn geïnterviewd (zie tabel 3) De arbeidsefficiëntie gemeten per koe was bijna tweemaal zo hoog op het 'grote' bedrijf als op de 'kleinere' bedrijven. Dit wordt echter ook veroorzaakt doordat op het 'kleinere' bedrijf relatief meer land wordt gebruikt. 'Grote' boeren blijken meer tevreden te zijn dan hun 'kleinere' collega's, behalve voor wat betreft de relaties met de buurt. En dat laatste telt natuurlijk ook mee in de acceptatie van het bestaan. Dit komt ongetwijfeld mede door de weerstand in sommige gemeenschappen tegen het ontstaan van grote bedrijven. Bij de waardering van de kwaliteit van het bestaan scoorden overigens de boeren uit de 'kleinste' grootteklasse ook hoog. Als reden voor uitbreiding werd het meest gewezen op de verwachte toename in bedrijfsrendement en arbeidsefficiëntie (zie tabel 4). Ook het opnemen van gezinsleden in de onderneming wordt vaak naar voren gebracht.

Tabel 3 – Kengetallen en tevredenheidsscore van snel groeiende bedrijven (* = tevredenheidsscore, 1 zeer ontevreden, 5 zeer tevreden)

aantal melkkoeien	60-105	106-145	146-220	221-360	>360
aantal bedrijven	61	62	59	60	60
1998: gemiddeld aantal koeien	86	126	183	272	597
1994: gemiddeld aantal koeien	47	71	90	107	197
koeien per man	27	34	40	49	51
hectare per koe	1,4	1,4	1,1	1,0	0,9
1998: gemiddelde productie	8.985	9.837	10.168	10.335	10.960
1994: gemiddelde productie	8.244	8.929	9.405	9.497	10.000
dagen tot dracht	130	136	143	136	143
vervangingspercentage	31,5	33,5	33,4	35,1	32,4
tochtigheidsdetectie *	3,48	3,37	3,60	3,58	3,92
melkkwaliteit *	3,64	3,58	3,91	3,73	3,88
productiekosten *	3,53	3,50	3,83	3,71	4,03
tevredenheid met werk *	3,98	3,92	4,03	4,10	4,30
persoonlijke gezondheid *	3,38	3,65	3,71	4,02	4,30
verhouding tot gezin *	4,08	3,80	4,07	4,17	4,08
verhouding tot burens *	4,13	3,97	3,88	4,02	3,78
tijd te besteden buiten bedrijf *	2,85	3,02	3,22	3,63	3,88
kwaliteit van bestaan *	3,75	3,60	3,69	4,03	4,13

